

เอกสารประกอบ

การอบรมพัฒนาศักยภาพ พระคิลาณุปัฎฐาก
พระคิลาณธรรม และพระสาธารณสงเคราะห์
พื้นที่ ๙ จังหวัด

โครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์
และสนับสนุนกลไกศูนย์ประสานงานเพื่อสร้างสังคมสุขภาวะ

จัดทำโดย

คณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ มส.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มูลนิธิคณะสงฆ์อำเภอสีคิ้ว

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

โอวาท: สมเด็จพระมหาธีรราชย์
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร
ประธานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์

การทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นการอาศัยกำลัง สติปัญญา ทักษะ ความสามารถ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ซึ่งมีการทำงานที่แตกต่างกันไป ตามความถนัด ของแต่ละท่านและบริบทของวัด ที่อยู่ใกล้กับชุมชนนำไปสู่การเสริมสร้าง จิตอาสา และการสาธารณสงเคราะห์ ของคณะสงฆ์และภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชนด้วย

โดยมุ่งหวังเพื่อให้ พหุชน ตั้งมั่นอยู่ในกุศลธรรมผ่านการทำงาน และเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เพื่อความเป็นอยู่ โดยผาสุก แก่ประชาชนคนไทยและศาสนิกชน ทุกศาสนา ทุกภาษา

โดยที่สุดแล้ว พระสงฆ์ยังคง เป็นที่พึ่ง ทางปัญญาให้แก่สังคม ได้ในทุกระดับ อย่างมั่นคง ขอให้พี่น้องประชาชนคนไทยเรา จงมีความ ภาคภูมิใจและมั่นใจ ในความเป็นชาวพุทธเถิด...

ขอเจริญพร

การสาธารณสงเคราะห์

หมายถึง: การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เป็นการลงมือลงแรง ช่วยเหลือ ทั้งกาย ใจ สติปัญญา ความสามารถ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุข ทั้งตัวบุคคล ชุมชน สังคม ส่วนรวม และเป็นไปอย่างมีจิตสำนึกทางสังคม ส่วนรวม เป็นการกระทำที่ไม่มีผลกระทบ ต่อคนรุ่นหลัง หรือเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังได้ แต่หากเป็นการช่วยเหลือให้เกิด สติปัญญา ให้สามารถแก้ไข ปัญหาชีวิต ตามแนว อริยสัจ ๔ ได้ เป็นแบบอย่างหรือเป็นที่พึ่งแก่สังคม ทั้งต่อ สังคม สงฆ์ และสังคม โดยทั่วไป

กล่าวโดยสรุป การสาธารณสงเคราะห์ ก็คือ การให้ความช่วยเหลือ ผู้อื่น (ชุมชน - สังคม) โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ นั่นเอง

วัดกับการสาธารณสงเคราะห์ ๕ ด้าน

๑. การจัดการสิ่งแวดล้อม
๒. การจัดการ สุขภาวะ และกลุ่มวัย
๓. การพัฒนาระบบเศรษฐกิจวิถีพุทธ
๔. การส่งเสริมภูมิปัญญา และวัฒนธรรม
๕. การจัดการพื้นที่ เรียนรู้ วิถีพุทธและอื่น ๆ

ความเป็นมาโครงการ

ความเป็นมา หลักการและเหตุผล ภายใต้กรอบแนวคิดการทำงาน (Conceptual framework/working model)

เป็นที่ทราบกันดีโดยทั่วไปแล้วว่า การมีความสุขนั้นเป็นที่ปรารถนาของเหล่ามวลมนุษยชาติ โดยความสุขที่เป็นที่ต้องการดังกล่าวนี้รวมอยู่ในกาย จิต อารมณ์ สังคม และปัญญา แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันดีแล้วว่าความพยายามแสวงหาความสุขทุกด้านของมนุษยชาตินั้นถูกทำลายจากความทุกข์ที่เกิดจากธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นเอง ดังนั้น เมื่อต้องการความสุขในด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นที่มนุษยชาติควรได้สร้างแนวทางในการก่อให้เกิดความสุขทั้งในด้านสามีสสุข (สุขอิงอามิส) และนิรามิสสุข (สุขไม่อิงอามิส) ให้ได้ กล่าวคือทุกคนในสังคมควรที่จะได้ร่วมมือกันสร้างสรรค์ความสุขให้เกิดขึ้นในทุกระดับ ได้แก่ ตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลจนถึงสังคมโดยรวม เพื่อจะได้มีความสุขร่วมกันนั่นเอง ดังนั้น หน้าที่ของทุกคนในสังคมจึงต้องร่วมด้วยช่วยเหลือกันและกันให้ห่างไกลจากความทุกข์ยาก โรคภัยไข้เจ็บ ดำเนินชีวิตไปในแต่ละวันได้อย่างปกติสุข อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างไม่หวาดระแวง เรียกว่าแต่ละคนในสังคมต่างมีน้ำใจตั้งใจในการช่วยเหลือกันและกัน ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของโกนิญ์ ตรีทอง และคณะ (วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔), หน้า ๑๗๙๓-๑๘๐๔) ที่กล่าวไว้ว่า สุขภาพของพระสงฆ์ในสังคมไทย ร้อยละ ๖๕ มีภาวะโภชนาการเกิน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสุขภาพของพระสงฆ์ในสังคมไทยประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคคล สภาพแวดล้อมและนโยบาย รูปแบบการยกระดับความรู้ ด้านสุขภาพของพระสงฆ์ในสังคมไทยจำเป็นต้องอาศัยการ บูรณาการ ทั้งจากคณะสงฆ์ สถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านสาธารณสุข และงานวิจัยของพระสมุห์หวัศิน วิสุทฺโธ (พงษ์ศักดิ์, วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ (มกราคม - เมษายน ๒๕๖๓), หน้า ๓๕๗-๓๖๖) ที่สรุปไว้ว่า วัดและพระสงฆ์เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการเพื่อประสานในการร่วมมือร่วมแรงกัน พัฒนาชุมชนให้มีความเจริญด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พระสงฆ์ต้องให้การช่วยเหลือด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ต้องมีความรอบรู้และรอบคอบในการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง พระสงฆ์ต้องประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนของสังคมและต้องประมวลข้อปัญหาและอุปสรรค เพื่อที่จะได้สังเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ให้ตกผลึกความคิด วางกรอบแนวทางการพัฒนาและต้องมีความต่อเนื่องในการพัฒนา

จากที่กล่าวมาสามารถกล่าวให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทุกคนต่างได้รับความทุกข์ทั้งทางกายและทางสังคม ทุกคนจึงดิ้นรนแสวงหาความสุข เพื่อจะได้ห่างไกลจากความทุกข์ยากลำบากดังต่อไปนี้

๑. **ด้านวิถีชีวิต** ประชาชนในสังคมได้ใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบและมีค่านิยมในการบริโภคที่เปลี่ยนไป จากวิถีสุขภาวะ กล่าวคือพระสงฆ์และประชาชนในสังคมไทยหลังจากที่เข้าสู่สังคมสมัยใหม่แล้วก็ได้รับผลกระทบจากรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิมและระบบการบริโภคที่ไม่ตอบโจทย์หลักการหรือทฤษฎีการดำเนินชีวิตให้สัมพันธ์กับสุขภาวะต่าง ๆ

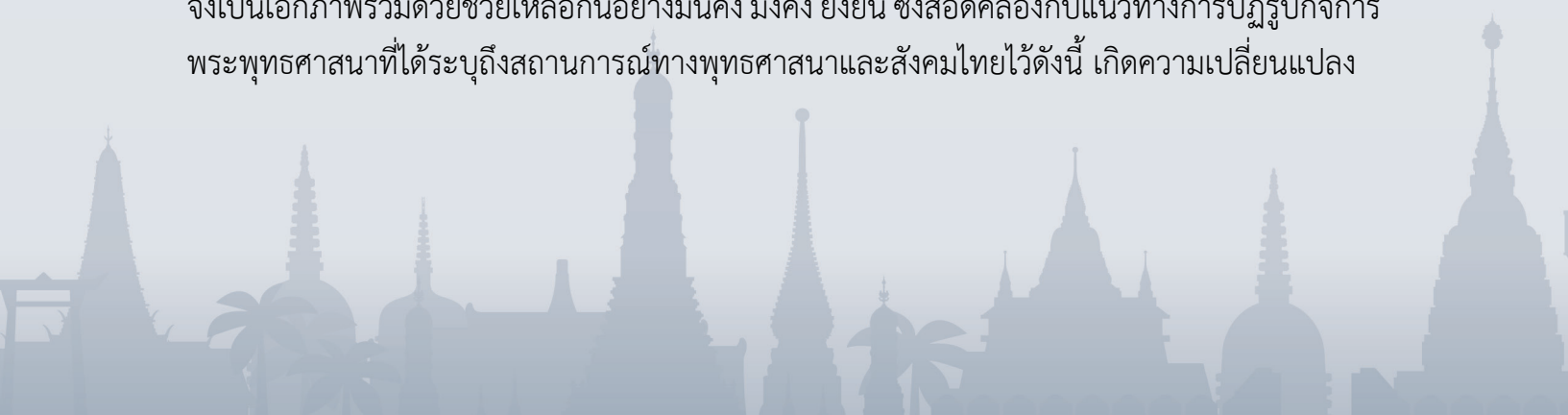
๒. **ด้านเศรษฐกิจ** จากการที่ประชาชนและสังคมจำเป็นต้องอยู่ใช้ชีวิตให้ตอบโจทย์สถานการณ์ทางสังคมสมัยใหม่ จึงทำให้เกิดการก่อหนี้สินครัวเรือน กล่าวคือระหว่างรายรับและรายจ่ายไม่สมดุลกัน หรือเกิดค่าครองชีพสูงนั่นเอง ตลอดถึงเกิดเศรษฐกิจตกต่ำในทุกระดับ

๓. **ด้านสังคม** สภาพการณ์ทางสังคมไทย ประชาชนติดยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุขมากขึ้น ยาเสพติดเป็นของหาง่ายสำหรับทุกเพศทุกวัย จึงทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดในเยาวชนและประชาชนเกิดขึ้นได้ง่าย จนทำให้เกิดการก่ออาชญากรรม ปัญหาครอบครัว พร้อมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างไม่ถูกต้อง

๔. **ด้านการเมือง** สังคมไทยเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำหรือไม่เท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิ เรื่องการไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญให้ถูกต้อง ตลอดทั้งเรื่องการไร้คุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองผู้ควรที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีและออกนโยบายการปกครองให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการเมืองหรือปัญหาทางสังคม ล้วนเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนถึงความสุขกายสบายใจของคนในสังคมเป็นอย่างมาก กล่าวคือประชาชนและพระสงฆ์ในสังคมไทย ตลอดจนนักบวชหรือศาสนิกชนในศาสนาอื่นก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้สังคมและประชาชน พร้อมทั้งพระสงฆ์ในพุทธศาสนามีความสุขในการดำเนินชีวิตและเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดสุขภาวะแบบองค์รวมแก่ทุกภาคส่วน จึงเชื่อได้ว่าหากได้ยึดถือแนวทางนี้แล้ว สังคมโดยรวมก็จะเป็นที่อยู่ของผู้มีความสุขได้ ดังเป็นที่กล่าวขานกันมาตั้งแต่อดีตกาลแล้วว่า พุทธศาสนาเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ศาสนาในโลก เป็นศาสนาแนวอเทวนิยมหรือไม่ยอมรับนับถือพระเจ้า เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือเหตุผลทั้งหลาย และเป็นศาสนาที่มีศาสนิกชนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงเห็นได้ถึงถึงความสำคัญของพุทธศาสนาที่มีส่วนต่อการพัฒนาประชาชนและสังคมโลกเป็นอย่างมาก

ประการต่อมาคือพุทธศาสนาในสังคมไทยนี้นับได้ว่าเป็นศาสนาที่มีอยู่คู่กับความเป็นชาติไทยมาตลอด ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ชาติไทยที่เมื่อสังคมเกิดปัญหาอุปสรรค พุทธศาสนาจะเข้าไปร่วมขับเคลื่อนร่วมด้วยช่วยเหลือเสมอ ดังนั้น ความเป็นสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและพุทธศาสนาจึงเป็นเอกภาพร่วมด้วยช่วยเหลือกันอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาที่ได้ระบุถึงสถานการณ์ทางพุทธศาสนาและสังคมไทยไว้ดังนี้ เกิดความเปลี่ยนแปลง

อย่างยิ่งใหญ่ต่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย มีการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคมสันติสุข คณะสงฆ์โดยฝ่าย
สาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคมขับเคลื่อนงานกิจการพระพุทธศาสนา โดยใช้หลักพุทธธรรมประยุกต์
บทบาทพระสงฆ์ให้เป็นที่ยอมรับในสังคมสมัยใหม่ ทันท่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งภาวะปกติและภาวะวิกฤต
พร้อมทั้งการพัฒนาแก้วิกฤตสงเคราะห์ช่วยชุมชนในพื้นที่

ดังนั้น ในที่นี้ จึงกล่าวได้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประชาชน สังคม และประเทศชาติ หากได้นำ
งานสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งเป็น ๑ ใน ๖ ด้าน ของพระสงฆ์ไทยมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน ย่อมก่อให้เกิด
เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลได้ กล่าวคือจากการดำเนินงานที่ผ่านมา พระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองได้รับรู้
ข้อมูลงานด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างทั่วถึง มีการรับรู้รูปแบบของการกระบวนกร วิชาการ แผนงาน
ของฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ที่มีขอบข่ายงานหลายกลุ่มงาน ประกอบด้วยการสงเคราะห์ การแก้วิกฤต
การพัฒนา และการบูรณาการ ที่สามารถอธิบายได้อย่างละเอียด ดังนี้

๑. สาธารณสงเคราะห์ ๑.๐ (สงเคราะห์) หมายถึง การให้การสงเคราะห์สาธารณชนเพื่อบรรเทา
ทุกข์เบื้องต้น โดยเข้าไปให้ความช่วยเหลือวัดและประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยต่างๆ มีอุทกภัย วาตภัย
อัคคีภัย ภัยพิบัติโรคระบาด เป็นต้น ทั้งด้านกายภาพ โดยการมอบปัจจัย ๔ มีการช่วยเหลือด้วยสิ่งของ
ข้าวสาร อาหารแห้ง และด้านจิตใจ โดยการมอบธรรมะเป็นกำลังใจในคราวประสบสาธารณภัย รวมทั้งการ
ช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ประสบอุบัติเหตุ ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส
ทางสังคม ผู้ป่วยติดเตียง/ติดบ้าน ผู้ป่วยระยะสุดท้าย

๒. สาธารณสงเคราะห์ ๒.๐ (แก้วิกฤต) หมายถึง การที่คณะสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่
ให้มีทรัพยากรเพียงพอต่อการอยู่อาศัยและดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เช่น การจัดการป่า (ปลูกป่า, บวชป่า,
อนุรักษ์ป่า) การจัดการน้ำ (ฝายต้นน้ำ, ขุดบ่อน้ำ) การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน การป้องกันและแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดชุมชน สมุนไพรและภูมิปัญญาพื้นบ้าน การแก้ไขวิถีโค-กระบือเพื่อการเกษตร การประสานงาน
หน่วยงานต่าง ๆ ช่วยเหลือประชาชน เครือข่ายสังฆประชาชนุเคราะห์ การจัดหาครุภัณฑ์ทางการแพทย์ให้
โรงพยาบาล ชมรมรักษสุขภาพ

๓. สาธารณสงเคราะห์ ๓.๐ (พัฒนา) หมายถึง คณะสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาพื้นที่โดยใช้หลักธรรม
มาประยุกต์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น การสร้างวัฒนธรรมจิตอาสา จัดพื้นที่วัดเป็นศูนย์การ
ช่วยเหลือชุมชน การเกษตรวิถีพุทธ กลุ่มสังฆะออมทรัพย์ การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน ศาสตร์พระราชา
พระคิลานุปัฏฐาก พิพิธภัณฑ์ชุมชน ธนาคารข้าว ธนาคารน้ำใต้ดิน

๔. สาธารณสงเคราะห์ ๔.๐ (บูรณาการ) หมายถึง คณะสงฆ์ส่งเสริมความร่วมมือภาคีเครือข่าย
ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการร่วมกันพัฒนา แก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ผสานพลังผ่านภาคีเครือข่าย
เช่น เครือข่ายการสาธารณสงเคราะห์ ธรรมานุสุขสภาพพระสงฆ์ โรงเรียน/ชุมชนผู้สูงอายุ การท่องเที่ยวเชิง
พุทธ การอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมเชิงพุทธ การตั้งกองทุน/มูลนิธิช่วยเหลือผู้ประสบภัย เครือข่ายจิตอาสาด้าน
สาธารณสงเคราะห์ กิจการสาธารณสมบัติส่วนรวม (ถนน ประปา ไฟฟ้า คลอง ฼าปนสถาน) สังฆพัฒนา
วิชาการ พระสงฆ์นักพัฒนาการสาธารณสงเคราะห์ การส่งเสริมสุขภาวะชุมชน หน่วยอบรมประชาชนประจำ
ตำบล พลังบวร สวัสดิการชุมชน หน่วยบริการสาธารณสงเคราะห์ เครือข่ายพระคิลานุปัฏฐาก เครือข่าย
พระคิลานธรรม เครือข่ายพระสังฆพัฒนา

งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์และภิกษุสงฆ์ทั้ง ๔ ด้านดังกล่าว คือ การช่วยเหลือดูแลผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากหรือลำบากเพราะการขาดแคลนปัจจัย ๔ ที่ใช้ในการดำเนินชีวิต กล่าวคือขาดแคลนหรือไม่เพียงพอด้านอาหาร ด้านที่อยู่อาศัย ด้านเครื่องนุ่งห่ม และด้านยารักษาโรค ดังนั้น การดำเนินงานการสาธารณสงเคราะห์ในสังคมจึงเป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือประชาชนและแก้ไขปัญหาสังคมได้เป็นอย่างดี และงานพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะนั้นได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ กล่าวคือ มิติด้านกาย ด้านจิต ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านปัญญา กล่าวเฉพาะงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมสุขภาวที่พระสงฆ์ไทยดำเนินการในทุกพื้นที่นั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพระคิลานุปัฏฐากและพระคิลานธรรม จึงควรได้มีการค้นหาตัวชี้วัดด้านสังคมสุขภาวของศูนย์ประสานงานพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมสุขภาว แล้วส่งเสริมการนำตัวชี้วัดไปใช้สร้างรูปแบบการเผยแผ่ด้วยนวัตกรรมที่ได้จากผลการดำเนินงานและการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้พระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมสุขภาวต่อไป

จากผลการดำเนินการและข้อเสนอแนะจากโครงการที่ดำเนินการมาแล้ว ๒ ระยะ สามารถนำมากล่าวสรุปแสดงได้ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ซึ่งเป็นโครงการใหม่นั้น ทางผู้จัดการโครงการและคณะทำงานได้ค้นหาความเข้มแข็งของพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์ทั้ง ๒๖ พื้นที่ โดยมีการลงพื้นที่เพื่อค้นหาพระสงฆ์ต้นแบบจนได้จังหวัดละ ๕ วัด ลำดับถัดมาได้มีการคัดเลือกและยกย่องในระดับจังหวัดเป็นจำนวน ๑๐๑ วัดทั่วประเทศ และได้มีการคัดเลือกให้เหลือภาคละ ๑ วัด เพื่อเป็นตัวแทนของภาคจนได้ต้นแบบ ๒๖ พื้นที่จาก ๑๘ ภาคสงฆ์ โดยแบ่งเป็นมหานิกาย ๑๘ พื้นที่ และธรรมยุต ๘ พื้นที่ พร้อมทั้งได้มีการลงพื้นที่ต้นแบบการสร้างสังคมสุขภาวเพื่อถอดบทเรียน จนได้ข้อสรุป ดังนี้

พระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบในทุกพื้นที่ที่มีการสงเคราะห์ เกื้อกูล พัฒนา และบูรณาการงานสาธารณสงเคราะห์ เพื่อสร้างสังคมสุขภาวตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ มีการจัดการสิ่งแวดล้อม มีการจัดการสุขภาวะ กลุ่มวัย มีการพัฒนาเศรษฐกิจวิถีพุทธ มีการส่งเสริมภูมิปัญญา-วัฒนธรรมท้องถิ่น และมีการจัดการพื้นที่เรียนรู้วิถีพุทธ ทั้งนี้ การดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ต้นแบบทุกพื้นที่ได้ใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการทำงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อการพัฒนาเสริมสร้างสังคมสุขภาวและมีการยกระดับบทบาทพระสงฆ์ นักพัฒนาในการเป็นผู้นำด้านสาธารณสงเคราะห์-สาธารณสุขชุมชนและสนองงานคณะสงฆ์ จึงทำให้ได้ฐานข้อมูลพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์ จำนวน ๗๗ จังหวัด และสื่อพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์ ๒๖ พื้นที่ต้นแบบที่ได้ผลิตขึ้นมา เพื่อนำไปเป็นทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับพระสงฆ์ทั่วไปและที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยสงฆ์และสถาบันอื่น ๆ พร้อมทั้งได้มีการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ <https://pasangha.com> ของฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม (Public assistance of The Sangha Supreme Council of Thailand)

ส่วนระยะที่ ๒ ได้ข้อสรุปดังนี้ เป็นโครงการนี้ต่อยอดจากระยะที่ ๑ โดยได้มีการจัดการองค์ความรู้ และกลไกหรือการบูรณาการการทำงานของพระสงฆ์ต้นแบบ ๒๑ ต้นแบบ ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อจักได้เกิดกลไกในการทำงานและการจัดตั้งศูนย์ประสานงานพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบริหารจัดการศูนย์ ดังนั้น โครงการในระยะที่ ๒ นี้

หลังจากได้ดำเนินการแล้ว จึงเกิดการบรรลุตัวชี้วัดได้ทั้งหมด ๑๐ ตัวชี้วัด และมีข้อเสนอเพิ่มเติมที่ควรดำเนินการให้สำเร็จ คือ แผนงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม จำนวน ๑ แผน โดยสาเหตุที่ไม่ได้ดำเนินการให้สำเร็จนั้นเป็นเพราะคณะกรรมการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนายังไม่ได้มีแผนขับเคลื่อนต่อยอดจากแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ส่วนหนังสือที่นับว่าเป็นผลผลิตองค์ความรู้เกี่ยวกับพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์เสริมสร้างสังคมสุขภาวะ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม โครงการได้ดำเนินการถอดบทเรียนองค์ความรู้ของพระสงฆ์นักพัฒนาสาธารณสงเคราะห์ จำนวน ๒๑ รูป แบ่งเป็นพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ๑๗ รูป และพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุต ๔ รูป แล้วตีพิมพ์เป็นหนังสือชื่อ “พระสงฆ์นักพัฒนาการสาธารณสงเคราะห์กับพื้นที่ต้นแบบการสร้างสังคมสุขภาวะ” และได้มีการเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ <https://pasangha.com> เพื่อเป็นการกระจายองค์ความรู้จากหนังสือให้กว้างขวางยิ่งขึ้นและให้ทุกกลุ่มวัยเข้าถึงได้ง่าย ทันต่อเวลาและสถานการณ์ พร้อมทั้งได้มีการจัดทำเป็นบทเรียนออนไลน์ที่ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าไปศึกษาได้ที่เว็บไซต์ของฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม

จากการดำเนินการโครงการมาแล้วทั้ง ๒ ระยะ จะเห็นได้ว่า ทางโครงการได้มีพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบในทุกพื้นที่ที่มีการสงเคราะห์ เกื้อกูล พัฒนา และบูรณาการงานสาธารณสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะตามบริบทของแต่ละพื้นที่และได้มีขยายพื้นที่งานสาธารณสงเคราะห์เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะโดยพระสงฆ์ต้นแบบเพิ่มเติมอีกด้วย โดยได้ดำเนินการถอดบทเรียนองค์ความรู้ของพระสงฆ์นักพัฒนาสาธารณสงเคราะห์จำนวน ๒๑ รูป ซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายมหานิกาย ๑๗ รูป และฝ่ายธรรมยุต ๔ รูป จนได้ผลลัพธ์ที่เป็นนวัตกรรมเชิงองค์ความรู้ต่าง ๆ จากพื้นที่ต้นแบบ แต่ผลลัพธ์จากโครงการทั้ง ๒ ระยะนั้นยังขาดความเป็นสังคมสุขภาวะที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเป็นสังคมสุขภาวะที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ การขยายพื้นที่ การป้องกัน การดูแลการรักษาสุขภาพพระสงฆ์และประชาชนผู้ทุกข์ยากเดือดร้อนและสังคมโดยรวม กล่าวคือเมื่อดำเนินการโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ไม่ได้มีการสังเคราะห์องค์ความรู้จากพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์ด้านสังคมสุขภาวะต้นแบบทั้งหมดมาเป็นกรอบกำหนดทิศทางและนโยบายในภาพรวม ได้แก่ ทั้ง ๒ ระยะในโครงการนั้นได้เพียงการดำเนินการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่ค้นหาและพระสงฆ์ที่เป็นต้นแบบจากการคัดสรรยกย่อง และ เชิดชู เป็นหลักเท่านั้น ดังนั้น เพื่อเป็นการต่อยอดจากผลลัพธ์จากโครงการที่ผ่านมาและเพื่อให้งานสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ต้นแบบทั้งหมดที่ศึกษารวบรวมไว้สามารถนำมาเป็นองค์ความรู้ในการสร้างกลไกขับเคลื่อนศูนย์ประสานงานสาธารณสงเคราะห์ในโครงการระยะที่ ๓ นี้ ที่ประกอบด้วยงานสาธารณสงเคราะห์ งานคิลานุปัฏฐาก งานคิลานธรรม และทำให้ศูนย์ประสานงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม ประจำจังหวัด ตามมติมหาเถรสมาคมที่ ๖๔๓/๒๕๖๕ ที่มหาเถรสมาคมได้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยและสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรมเกิดผลผลิตที่ประเมินได้ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จึงเป็นเหตุผลที่โครงการในระยะที่ ๓ นี้ มีเป้าประสงค์ในการดำเนินการเพื่อการพัฒนาตัวชี้วัด การส่งเสริมและการนำตัวชี้วัดไปใช้พัฒนาสุขภาวะ การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์ด้านสังคมสุขภาวะ พร้อมทั้งมีการผลิตนวัตกรรมสำหรับเผยแพร่และมีการประเมินผลการดำเนินงานโครงการ และมีการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสงเคราะห์ งานคิลานุปัฏฐาก และงานคิลานธรรมด้วยเพื่อจักได้เป็นพื้นที่ต้นแบบแห่งการเรียนรู้ ขยายผลต่อ พร้อมทั้งก่อให้เกิดความยั่งยืนในด้านสังคมสุขภาวะต่อไป

ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่จะได้ดำเนินการโครงการในระยะที่ ๓ นี้ที่มีความสอดคล้องกับการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพะพระสงฆ์ในศูนย์ประสานงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ศูนย์การเรียนรู้คิลานุปัฏฐาก และศูนย์การเรียนรู้คิลานธรรม เพื่อจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับพระสงฆ์สุขภาพไม่แข็งแรง เจ็บป่วย สูญวิยขาดการดูแลเอาใจใส่ และความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพ โดยเป็นความร่วมมือกันของพระสงฆ์ บุคลากรทางการแพทย์ และประชาชน เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพดีทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ กาย จิต ปัญญา สังคม และร่วมสร้างประเทศไทยให้น่าอยู่ ตามวิสัยทัศน์ของสำนักสนับสนุนสุขภาพองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ว่า “ทุกคนบนแผ่นดินไทยมีขีดความสามารถ สังคม สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อสุขภาพะ” พันธกิจขององค์กรที่ระบุไว้ว่า “จุดประกาย กระตุ้น สาน และเสริมพลังบุคคลและองค์กรทุกภาคส่วน ให้มีขีดความสามารถและสร้างสรรค์ระบบสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพะ” และยุทธศาสตร์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ตั้งเป้าหมายสนับสนุนการพัฒนานโยบายสังคมสุขภาพะที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของสังคมไทย กล่าวคือด้วยบทบาทขององค์กรทางพุทธศาสนา พระสงฆ์ ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นภาคีเครือข่ายกัน จึงสามารถยกระดับการปฏิบัติการสู่กลไกเชิงนโยบายตามแนวทางการพัฒนาสังคมจากระดับรากหญ้า (bottom-up development) สู่สังคมสุขภาพะอย่างยั่งยืนได้

ค่านิยมเชิงปฏิบัติการ

๑. สาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจของพระสงฆ์ เพื่ออนุเคราะห์ และสงเคราะห์ทั้งทางด้านกายภาพ และด้านจิตใจ เป็นการช่วยเหลือและพัฒนาสังคมใน ๔ ด้าน คือ

ด้านที่ ๑ สงเคราะห์ หมายถึง การให้การสงเคราะห์สาธารณชนเพื่อบรรเทาทุกข์เบื้องต้น

ด้านที่ ๒ เกื้อกูล หมายถึง พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ให้มีทรัพยากรเพียงพอกับการอยู่อาศัยและดำเนินชีวิตของคนในชุมชน

ด้านที่ ๓ พัฒนา หมายถึง พระสงฆ์เป็นผู้นำการพัฒนาพื้นที่โดยใช้หลักธรรมมาประยุกต์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ด้านที่ ๔ บูรณาการ หมายถึง พระสงฆ์ส่งเสริมความร่วมมือภาคีเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. พระสงฆ์สาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามภารกิจด้านงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของมหาเถรสมาคม

๓. พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดูแลพระสงฆ์อาพาธ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและควบคุมโรค รวมทั้งจัดการปัจจัยคุกคามสุขภาพของพระสงฆ์

๔. พระคิลานธรรม หมายถึง พระสงฆ์ที่ปฏิบัติดูแลเยียวยาด้านจิตใจของผู้ป่วย ญาติ และชุมชนด้วยธรรมะ

๕. ศักยภาพพระสงฆ์สาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์ งานคิลานุปัฏฐาก และงานคิลานธรรมของพระสงฆ์ ประกอบด้วยการบริหารและพัฒนาวิชาการ การดูแลและส่งเสริมสุขภาพตนเอง พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ และพระสงฆ์ด้วยกันเอง มีความสามารถ

ในการช่วยเหลือเยียวยาทางด้านจิตใจผู้ป่วยและญาติทั้งในโรงพยาบาลและชุมชน พร้อมทั้งมีความสามารถในการพัฒนาภาคีเครือข่ายความร่วมมืองานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์และด้านวิชาการ

๖. พื้นที่ต้นแบบ หมายถึง พื้นที่ดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์โดยพระสงฆ์ที่มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑) มีสถานที่ตั้งที่ชัดเจน ๒) มีโครงสร้างการบริหารและการทำงานชัดเจน ๓) มีกลไกและการดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ระดับบูรณาการ และ ๔) มีระบบการกำกับติดตามและประเมินผล โดยงานของพื้นที่ต้นแบบแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่ งานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ งานด้านคิลานุปัฏฐาก และงานด้านคิลานธรรม

๗. กองทุนสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง ร่างข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนของศูนย์ที่ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อต่อไปจักได้นำไปดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสงฆ์

๘. กลไกศูนย์ประสานงานสาธารณสุขสงเคราะห์ หมายถึง ทรัพยากรการบริหารจัดการตามที่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบจนสามารถทำให้ศูนย์ประสานงานสาธารณสุขสงเคราะห์ขับเคลื่อนไปได้ มีประสิทธิภาพประสิทธิผล จนดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

๙. ศูนย์เรียนรู้ หมายถึง ศูนย์เรียนรู้พระคิลานธรรม โรงพยาบาลชลประทาน จังหวัดนนทบุรี เป็นศูนย์ดูแลผู้ป่วยในระยะประคับประคอง ศูนย์เรียนรู้พระคิลานุปัฏฐาก หลักสูตรโรงเรียนเบาหวาน จังหวัดนครราชสีมา เป็นศูนย์ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วย NCD ศูนย์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและศาสตร์พระราชา จังหวัดศรีสะเกษ เป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการรักษาและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและศาสตร์ของพระราชา และศูนย์เรียนรู้โคกหนองนาโมเดล จังหวัดอุบลราชธานี เป็นศูนย์ศึกษาหาความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คคิธรรม

การประชุมสัมมนาขับเคลื่อนงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์
ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา จากนโยบายผู้ปฏิบัติระดับจังหวัด
๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓

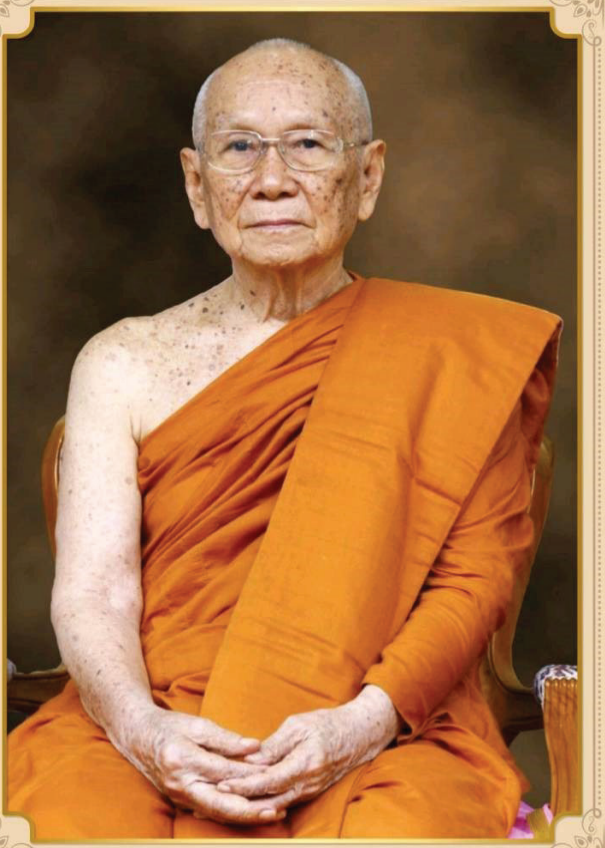
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ทรงดำริเห็นชอบให้ตั้งศูนย์รวมไม่ปรมาภยเสถียร ธรรมที่สว่างที่
ทรงเทศมณฑล ๔๕ พรรษาในพระชนมชีพ ถิ่นสรุปลงที่ความไม่ปรมาภยเสถียร บุคคลผู้ได้ชื่อว่า
เป็นสมาชิกแห่งพุทธบริษัท ไม่ว่าจะหมู่ใดก็ตาม จึงพึงได้ครวญครุ่นเป็นนิตย์ว่า ชีวิตของมนุษย์
อย่างไร ร้อยย่นพันตาตามลำดับวัน วันและคืนย่อมผ่านไป เมื่อมีชีวิต วันแห่งชีวิตก็วันเข้ามา ด้วยเหตุนี้ บุคคล
จึงพึงบำเพ็ญกรรมดีก็เพื่อเกื้อกูลกันและกันด้วยการลดละความเป็นตัวตนลงให้มากที่สุด ให้สมดัง
พระพุทธศาสนานี้ที่ว่า **ดูดี เสด็จ หนีทุกข์** แปลความว่า **"เมื่อไม่มีชีวิตอยู่ ครวนก็ถูกลืม"**

ตามประวัติศาสตร์ชาติไทย คณะสงฆ์ได้ร่วมกับพุทธศาสนิกชน ดำเนินภารกิจด้านสาธารณ
สงเคราะห์เป็นนิตยวัตรสืบเนื่องมาทุกยุคทุกสมัย การที่ท่านทั้งหลายมีเจตนาดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
กิจการพระพุทธศาสนา ด้วยการสัมมนาขับเคลื่อนงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ให้เข้าใจปฏิบัติงาน จึงเป็นที่น่า
อนุโมทนาเป็นอย่างยิ่ง

ขอให้การประชุมสัมมนาขับเคลื่อนงานฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ตามแผนปฏิบัติการพระพุทธศาสนา
จากนโยบายผู้ปฏิบัติระดับจังหวัด จงบรรลุวัตถุประสงค์ทุกประการ และขออำนวยพรให้ความปรารถนา
อันดีงามของท่านจงเป็นผลสัมฤทธิ์ เทอญ

สมเด็จพระธีรญาณมุนี
(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร
๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓

ที่ ศค ๐๐๐๖/๒๒๓๗

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
ศาลากลาง อ.บางขุนนนท์
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๑๐

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม
เนติกรรม สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคำสั่งมหาเถรสมาคม ที่ ๒๖/๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์
ของมหาเถรสมาคม จำนวน ๑ ชุด
ตามที่มหาเถรสมาคม ได้มีมติที่ที่ ๒๖/๒๕๖๕ นสที่ ๒๑๖/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๐
ธันวาคม ๒๕๖๕ เพิกถอนปฏิบัตินัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม นั้น
บัดนี้ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการ
ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม โดยมีรายชื่อ ดังนี้ เป็นประธานกรรมการ
รองประธานกรรมการฝ่ายต่าง

ขอเชิญด้วยความสะดวกอย่างยิ่ง

(นายสีปง นพรัตน์)
ผู้อำนวยการ กิจการกลางเนติกรรม
ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

สำนักงานกิจการกลางเนติกรรม
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๕๓๕๕๕
โทรสาร ๐ ๒๕๕๔ ๕๓๕๕๕

คำสั่งมหาเถรสมาคม
ที่ ๒๖ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕๕ ตรี และมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๐๕ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ดังนี้ พ.ศ. ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งกรรมการ
ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม พ.ศ.๒๕๖๕ และมีในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๖/๒๕๖๕
เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๕ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม
ประกอบด้วย

๑. สมเด็จพระธีรญาณมุนี	ที่พระอุปัชฌาย์	ประธานกรรมการ
๒. พระพรหมโพธิรักษ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	รองประธานกรรมการ
๓. พระพุทธชินนที	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๔. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๕. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๖. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๗. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๘. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๙. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๐. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๑. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๒. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๓. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๔. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๕. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๖. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๗. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๘. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๑๙. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๐. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๑. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๒. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๓. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๔. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๕. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๖. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๗. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๘. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๒๙. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๐. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๑. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๒. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๓. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๔. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๕. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๖. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๗. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๘. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๓๙. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ
๔๐. พระพรหมโพธิ์	ที่พระครูโพธิ์โพธิ์	กรรมการ

๒๕. ผู้อำนวยการกองพุทธศาสนศึกษา
สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. กำกับ ควบคุม ดูแล นำมา การจัดการสงเคราะห์ที่สัมพันธ์กับความเดือดร้อนด้าน
ชีวิตจิตใจของพุทธศาสนิกชน และนำไปสู่ประโยชน์
๒. รับผิดชอบและส่งเสริม ให้คำปรึกษาและให้บริการทางสงเคราะห์ ด้านความ
เฉลียวฉลาดแก่บุคคลที่เดือดร้อน
๓. กำกับ ควบคุม ดูแล นำมา การจัดการสงเคราะห์ที่สัมพันธ์กับความเดือดร้อนด้าน
ชีวิตจิตใจของพุทธศาสนิกชน
๔. รับผิดชอบและ ให้คำปรึกษา เป็นประธานคณะกรรมการ เพื่อจัดทำร่าง
ระเบียบ ข้อสั่งใช้ หรือโครงการสงเคราะห์
๕. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่มอบหมายของมหาเถรสมาคม

ให้ มีผลตั้งแต่วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

สมเด็จพระธีรญาณมุนี
(สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ)
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม

เวลาปกติ โยมไม่ทิ้งพระ
เวลาโยมมีภัย พระไม่ทิ้งโยม
เวลาปกติ โยมดูแลพระ
เวลาไม่ปกติ พระดูแลโยม

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า
(สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า)
กรรมการมหาเถรสมาคม
เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ประธานคณะกรรมการฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ ของมหาเถรสมาคม

มูลนิธิคณะสงฆ์อำเภอสีคิ้ว

โครงการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์สาธารณสงเคราะห์และสนับสนุนกลไกศูนย์ประสานงานเพื่อสร้างสังคมสุขภาวะ
ตั้งอยู่ที่ 99/9 หมู่ที่ 3 ตำบลมิตรภาพ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
มีือือ 089 -072 2899 ,094 512 5546,087 118 1408

